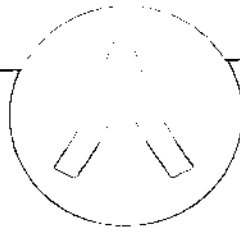

چهاردهای
تاریخ ایران

ایران در عصر زندیه

سید حسین رضوی خراسانی
تصویرگر: ایرج خان باباپور

سرشناسه	رضوی خراسانی، حسین، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور	ایران در عصر زندیه / سید حسین رضوی خراسانی.
مشخصات نشر	تهران، قدیانی، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	۷۲ ص.
فروست	چراهای تاریخ ایران؛ ۸.
شابک	978-600-251-184-3
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا	
موضوع	ایران -- تاریخ -- زندیان، ۱۱۶۳ - ۱۲۰۹ ق.
موضوع	ایران -- اوضاع اجتماعی -- قرن ۱۲ ق.
رده‌بندی کنگره	۹۱۳۹۱ الف ۶ ر / DSR۱۲۸۱
رده‌بندی دیویی	۹۵۵/۰۷۲
شابک کتابشناسی ملی	۳۰۰۶۰۰۲

 کتاب‌های هدیه
 واحد کودکان و نوجوانان
 موسسه انتشارات قدیانی
 www.hedy.ni.org
 تلفن: ۶۶۲۰۳۴۱ (خط ۵) • دورنگار: ۶۶۲۰۳۴۲

ایران در عصر زندیه

چراهای تاریخ ایران

سید حسین رضوی خراسانی

سرپرست مجموعه: مسعود جوادیان

ویراستار: جعفر ربانی

طراح اونیفورم و اجرای جلد: ریتون گرافیک (بهزاد غریب‌پور)

آماده‌سازی: دفتر طراحان شاهرخ گرافیک

زیر نظر شورای بررسی

چاپ اول: ۱۳۹۳ تعداد: ۱۱۰۰ نسخه

شابک: ۳ - ۱۸۴ - ۲۵۱ - ۶۰۰ - ۹۷۸ - 978 - 600 - 251 - 184 - 3

شابک دوره: ۸ - ۹۶۲ - ۵۳۶ - ۹۶۴ - ۹۷۸ - 978 - 964 - 536 - 962 - 8

کد: ۹۳/۳۱۷۹

چاپ: چاپخانه قدیانی، تهران

کلیه حقوق محفوظ است.

۱۴۰۰۰ تومان

۶	پیشگفتار
۷	وضع سیاسی ایران از قتل نادرشاه تا به قدرت رسیدن کریم خان زند.....۷
۷	نادر چرا و چگونه به قتل رسید؟
۸	جانشینان نادر چه کسانی بودند و فرجام کار آنها چه شد؟
۹	چرا شاهرخ از سلطنت خلع شد؟
۱۰	بعد از برکناری شاهرخ چه کسی به سلطنت رسید؟
۱۱	بیشینه طایفه زند چه بود؟
۱۱	طایفه زند در دوره نادرشاه چه جایگاهی پیدا کرد؟
۱۱	بعد از قتل نادر سران قبیله زند به چه اقداماتی دست زدند؟
۱۲	کریم خان در فضای سیاسی ایران چگونه به شهرت رسید و لقب خانی گرفت؟
۱۴	مدیریت قدرت یابی کریم خان چه کسانی بودند؟
۱۴	اتحاد سنیان به چه کسانی و چگونه شکل گرفت؟
۱۴	مفاد اتحاد سنیان به چه بود؟
۱۵	سرانجام اتحاد سنیان چه شد؟
۱۵	جنگ آزادخان افغان با کریم خان چه برانجامی داشت؟
۱۶	قاجارها چه طایفه‌ای بودند و چه مدت حسن قاجار که بود؟
۱۷	روابط کریم خان با محمدحسن خان قاجار چگونه بود؟
۱۷	کریم خان با سر بریده خان قاجار چگونه رفتار کرد؟

۱۸	کریم خان مرد اول قدرت.....۱۸
۱۸	چگونه کریم خان مرد اول قدرت و سیاست ایران را بنا نهاد؟
۱۸	چرا کریم خان به خود عنوان پادشاه نداد؟

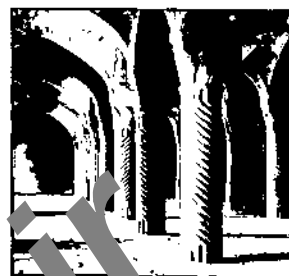
۲۰	خلیج فارس در عهد زندیه.....۲۰
۲۰	خلیج فارس بعد از سقوط صفویه از چه وضعیتی برخوردار بود؟
۲۰	کریم خان زند برای بازگرداندن اقتدار ایران بر خلیج فارس چه اقداماتی انجام داد؟
۲۰	چگونه کریم خان مانع تاخت و تاز عثمانی‌ها و انگلیسی‌ها در خلیج فارس شد؟
۲۱	میر مهنّا که بود و دست به چه اقداماتی زد؟
۲۲	واکنش کریم خان در برابر قدرت یابی میر مهنّا چه بود؟
۲۳	چرا کریم خان دستور اشغال بصره را صادر کرد؟

۲۴	روابط خارجی ایران در عهد زندیه.....۲۴
۲۴	روابط ایران و فرانسه در عهد زندیه چگونه بود؟
۲۵	روابط خارجی ایران و انگلیس در دوره زندیه چگونه بود؟

- ◇ در حوزه روابط ایران و انگلیس در عهد زندیه کدام بندر اهمیت بیشتری یافت؟ ۲۶
- ◇ چرا کریم خان هیئت انگلیسی را از ایران اخراج کرد؟ ۲۶
- ◇ بعد از عهدشکنی انگلیسی‌ها در سرکوب میرمهنا، کریم خان چه واکنشی نشان داد؟ ۲۷
- ◇ روابط ایران و روسیه در عهد کریم خان چگونه بود؟ ۲۷
- ◇ روابط ایران و عثمانی در عهد کریم خان چگونه بود؟ ۲۸
- ◇ روابط ایران و هلند در عهد کریم خان چگونه بود؟ ۲۸

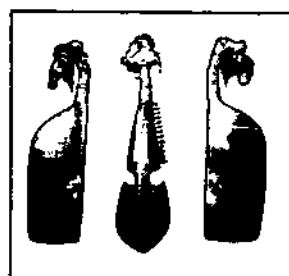
۲۹..... معماری ایران در عهد زندیه

- ◇ پایتخت کریم خان چه شهری بود و چه ویژگی‌هایی داشت؟ ۲۹
- ◇ ریکایان در عهد زندیه چه کسانی بودند؟ ۳۰
- ◇ مشهورترین بناهایی که به فرمان کریم خان در شیراز ساخته شد کدامند؟ ۳۰
- ◇ برج و باروی شهر شیراز چگونه ساخته شد؟ ۳۰
- ◇ ارگ سلطنتی چگونه ساخته شد؟ ۳۱
- ◇ زیباترین بنای عصر کریم خان کدام است؟ ۳۲
- ◇ بازار وکیل چگونه جایی است؟ ۳۳
- ◇ عمارت کلاه فرنگی چه مکانی بود؟ ۳۴
- ◇ آرامگاه سعدی ساخته کیست؟ و چگونه ساخته شد؟ ۳۴
- ◇ آرامگاه حافظ را کریم خان ساخت؟ ۳۴
- ◇ بقعه هفت تنان چه بوده است؟ ۳۶
- ◇ آیا کریم خان بناهای دیگری هم ساخت؟ ۳۷
- ◇ آیا کریم خان بناهای هم آثار و بناهایی از خود بر جای گذاشته است؟ ۳۸
- ◇ خلوت کریم خان در کاخ گلستان تهران ۳۹

۴۰..... هنر در زندیه

- ◇ وضعیت هنر نقاشی در عهد زندیه چگونه بود؟ ۴۰
- ◇ آیا برجسته‌ترین چهره‌های هنر نقاشی عصر زندیه را می‌شناسید؟ ۴۰
- ◇ قلمکار چه هنری است و آیا از عهد زندیه آثار برجای مانده است؟ ۴۲
- ◇ وضعیت هنر خوش‌نویسی در عهد زندیه چگونه بود؟ ۴۲
- ◇ مشهورترین خوش‌نویسان عصر زندیه چه کسانی بودند؟ ۴۲
- ◇ موسیقی در عهد زندیه از چه وضعیتی برخوردار بود؟ ۴۳
- ◇ مهم‌ترین آلات موسیقی در عهده زندیه چه بود؟ ۴۴
- ◇ چرا در عصر زندیه شعر و ادب مجالی برای رونق یافت؟ ۴۵

۴۶..... ورزش و تربیت بدنی

- ◇ آیا ایرانیان به ورزش و تربیت بدنی اهمیت می‌دادند؟ ۴۶
- ◇ مشهورترین پهلوانان عصر زندیه چه کسانی بودند و چه ویژگی‌هایی داشتند؟ ۴۶
- ◇ آیا ایرانیان از نظر اروپاییانی که به ایران سفر کرده‌اند مردمانی هوشمند تصور شده‌اند؟ ۴۶
- ◇ مراسم گل‌ریزان چه بود؟ ۴۷

آداب و سنن اجتماعی..... ۴۸

- ۴۸ ایرانیان به زمان سعد و نحس و طلسم و جادو چه اعتقادی داشتند؟
- ۴۸ منظور از زمان سعد و نحس چه بود؟
- ۴۹ درباره صورت‌های فلکی چه می‌دانید؟
- ۴۹ آیا گزارش‌هایی از مهمان‌نوازی مردم ایران در دوره زندیه وجود دارد؟
- ۵۰ آیا کتب تاریخی عصر زندیه را می‌شناسید؟
- ۵۱ مراسم محرم در دوره زندیه چگونه برپا می‌شد؟
- ۵۲ مشهورترین پزشکان عصر زندیه چه کسانی بودند؟

تشکیلات اداری و حکومت..... ۵۴

- ۵۴ تشکیلات اداری و حکومتی ایران در عهد زندیه چگونه بود؟
- ۵۴ مهم‌ترین مقامات دوره زندیه کدامند؟
- ۵۴ در دوره زندیه شاه از چه جایگاهی برخوردار بود؟
- ۵۴ نایب‌السلطنه در عهد زندیه چه جایگاهی داشت؟
- ۵۴ در عهد زندیه وکیل‌الدوله از چه موقعیتی برخوردار بود؟
- ۵۵ وزیر یا صدراعظم که بود؟
- ۵۶ شیخ‌المملاک چه بود؟
- ۵۶ شیخ‌القاسم که بود؟
- ۵۶ منظور از شیخ‌المملاک چیست؟
- ۵۶ ضراب‌خانه بزرگ‌تری که بود؟
- ۵۶ جواهرات و طلا در عهد زندیه چه کاربردهایی داشتند؟
- ۵۶ چرا منشی‌المملاک مهم بود؟
- ۵۶ وقایع‌نگار که بود و چه وظیفه‌ای داشت؟
- ۵۷ منظور از ایلچی‌باشی چیست؟
- ۵۷ کلانتر چه وظیفه‌ای داشت؟
- ۵۷ امنیت شهر به عهده چه کسی بود؟
- ۵۷ چرا محتسب مقام مهمی بود؟

تقسیمات کشوری و میزان مالیات‌ها در عهد زندیه..... ۵۸

- ۵۸ منابع درآمد دولت زندیه چه بود؟
- ۵۸ ایالت‌ها و ولایت‌های ایران در عهد زندیه چه میزان مالیات دولتی می‌پرداختند؟

شخصیت کریم خان..... ۶۰

- ۶۰ کریم خان دارای چه ویژگی‌های شخصیتی ممتازی بود؟
- ۶۱ تشکیلات نظامی ایران در عهد زندیه چگونه بود؟
- ۶۱ مهم‌ترین تسلیحات نظامی عصر زندیه شامل چه چیزهایی بود؟
- ۶۲ مقامات مهم نظامی عصر زندیه کدامند؟
- ۶۲ لباس نظامیان عصر زندیه چگونه بود؟
- ۶۲ کدام اقدام کریم خان به عنوان یک لکه سیاه در پرونده سیاسی او محسوب می‌شود؟
- ۶۶ کریم خان زند در چه سالی و چگونه درگذشت؟
- ۶۶ جانشینان کریم خان چه کسانی بودند؟
- ۶۷ آیا بین سرنوشت استخوان‌های کریم خان و نادر رابطه‌ای وجود دارد؟
- ۶۹ آخرین فرمانروای زند چه سرانجامی داشت؟
- ۷۱ منابع

پیشگفتار

این کتاب، تاریخ مختصری است از اوضاع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ایران در دوره زندگی مبتنی بر منابع و مأخذ معتبر که با زبانی ساده و روان به رشته تحریر کشیده شده است. کوشیده‌ایم جنبه‌های مختلف و برجسته‌ای از حیات اجتماعی این دوره را با نگاه اجمالی نگریسته و هر جنبه را بر محور یک سؤال پاسخ گوئیم.

می‌دانیم که پس از سقوط صفویه، ایران شاهد روزهای سخت و رنج‌آوری بود که بارزترین شکل آن اشغال کشور توسط بیگانگان بود. سرانجام پس از سال‌ها، نادرشاه افشار با روزهایی از افتخار و سرافرازی در ایران پدید آمد که در حماسه‌های قهرمانانه مردم ایران به رهبری این جهانگشای بزرگ متجلی گردید. اما این روزهای مرنوشت‌ساز با تغییر رویه نادر و بی‌رحمی‌های اواخر حکومتش به تاریکی و تلخی گرایید. به همین جهت تنها به قتل او منجر شد بلکه ایران بار دیگر شاهد یک دوره از آشفتگی و پریشانی و هیجانات سیاسی نظامی شد. سرانجام کریم‌خان زند ظهور کرد که حکومت نسبتاً مردمی‌اش تا حدود زیادی التیامی بر زخم‌های مردم ستم‌دیده و رنج‌کشیده آن عصر شد. دوره کریم‌خان زند، این مردی که سواد نداشت اما صاحب اندیشه‌های عالی بود و در اوج قدرت، خود را از مردم جدا نکرد، ایران شاهد ترقیات ارزنده‌ای در مناسبات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی گردید. امیدواریم مطالعه کتاب حاضر که مجملی است از مهم‌ترین تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی این دوران، بر علاقه‌مندی شما به مطالعه سرگذشت ایران در این دوره و دیگر دوره‌های ایران، بیفزاید.

در خاتمه از زحمات همه عزیزانی که مرا در تألیف این اثر یاری دادند و ویژه خانم‌ها منیژه نادری و گلاره و دلارام رضوی خراسانی و آناهیتا علی‌نژاد و آقایان محسن باقری و سعیدصادق نمازی به جهت کمک در تهیه تصاویر مناسب سپاسگزارم و نیز از ناشر فرهیخته این اثر به علت مساعدت لازم جهت چاپ و نشر این کتاب بی‌نهایت قدردانی می‌کنم.